
Hva kan vi lære av legers sykdom?

BOKOVERSIKT

”Det som først og fremst slår meg (. . .) er hvordan leger, når de selv blir alvorlig syke, stort sett reagerer på samme måte som pasienter flest.” Dette er en av konklusjonene i Vigdis Moe Christies analyse av 88 sykehistorier der pasienten er lege. Som en del av Legekårsundersøkelsen ble det i 1993 og 1994 gjennomført 39 personlige samtaler med leger som i løpet av de siste fem årene hadde opplevd å være alvorlig syke. I tillegg har 49 andre legepasienter skrevet eller diktert sin sykehistorie.

Noen resultater er tidligere presentert i Tidsskriftet (1), og hele prosjektet er nå beskrevet i en omfattende rapport på nesten 300 sider. Det er litt uklart både hvem som er målgruppe og hva slags bok dette egentlig er. Hovedproblemet er at forfatteren forsøker å gjøre mye mer enn å analysere hva som skjer når leger blir syke. På bakgrunn av de beskrevne sykehistoriene drøftes legerollen i sin alminnelighet, legers yrkesmotivasjon, økonomi, trivsel og arbeidsbelastning. Dette gjøres ved å kombinere informasjon fra de 88 legepasientene med mange skriftlige kilder av ulik type og ulike tidsperioder. Boken inneholder svært mange sitater, og det er tidvis forvirrende at utsagn fra informantene blandes med utdrag fra artikler og bøker. At kapitlene som dreier seg om andre forhold enn sykdom hos leger, verken gir noen overbevisende eller original beskrivelse av legerollen i vår tid, forsterker inntrykket av at forfatteren burde ha begrenset seg til de spørsmålene hun selv definerer innledningsvis: Hvordan takler leger det å selv bli alvorlig syk? Er legene sin egen lege? Har pasienterfaringer forandret dem som leger?

Heller ikke analysen av sammenhengen mellom legers sykdom og legearbeid er ukomplisert. Det virker nemlig som om forfatteren forsøker å knytte alle de 88 sykdomstilfellene til yrkesspesifikke belastninger i legelivet. Med diagnoser som varierer fra kreft til multippel sklerose, fra hjerteinfarkt til depresjon, er det vanskelig å se at yrkesmessige påkjenninger kan ha hatt en enhetlig og spesifikk innflytelse på sykdomsutvikling eller sykdomsforløp. At leger har lite tid til familieliv, er sikkert riktig, men er det spesielt for legeyrket i dagens samfunn? Og er det noen holdepunkter for å tro at dette leder til sykdom? Opplysningene om lavt sykefravær hos leger er interessante, men det spørs om det ikke har skjedd større endringer på dette området på de sju årene som er gått siden datainnsamlingen, enn på de foregående tiårene.

De mest interessante kapitlene i boken er de to siste som handler om egenbehandling hos syke leger og om ”sykdommen som etterutdanning”. 80 av 88 informanter syntes sykdommen hadde gjort dem til bedre leger. Her er det mange tankevekkende og kloke refleksjoner. De syke legene har selv erfart hva det vil si å ha vært pasient, å oppleve angst og utrygghet og å være avhengig av andre. ”Uttrykt i ett ord dreier dette seg om *hjelpeløshet*, om å miste kontrollen over sitt eget liv,” skriver Christie. Dessuten har de observert sin egen rolle utenfra. ”De har observert legerollen med en pasients øyne, men med en leges innsikt.”

Forfatterens viktigste og mest originale påstand er ”at dagens pasienter begynner å likne på legepasienter”. Vigdis Moe Christie ser legenes pasientopplevelser som et uttrykk for det vi kan vente oss i et helsevesen med stadig bedre informerte og mer krevende pasienter i sin alminnelighet. Dette er spennende tanker, faktisk så spennende at de hadde fortjent bedre enn å drukne i alt for mange gjentakende sitater og påstander uten tilknytning til det egentlige datamaterialet. Etter å ha tilbrakt flere år i omgang med leger enn med pasienter, er min erfaring sammenfallende med Christies konklusjon, nemlig at likhetene mellom de to gruppene er langt større enn forskjellene. En fremtid med stadig flere ”legeliknende” pasienter vil ganske sikkert forme behandlerrollen i tiden som kommer.

En annen tanke som melder seg hos en avtroppende redaktør, er hvilken betydning publiseringsformen har ved undersøkelser av denne type. En sammenlikning av Christie & Ingstads tre siders artikkel fra 1997 (1) med den foreliggende trehundre siders boken overbeviser meg om artikkelens overlegenhet.

MagneNylenna

Tidsskriftet

LITTERATUR

1. Christie VM, Ingstad B. Når leger blir syke. Vanskelige valg. Tidsskr Nor Lægeforen 1997; 117: 1286 – 9.

Publisert: 10. desember 2001. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 23. juni 2026.